

Indult BÉTSBŐL Szombaton 2. Jún. 1787.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' F. Császári és Királyi Birodalomból.

A' Kersónéusból visszajövö levelek azt bizonyítják, hogy a' mi F. Monárkhánk, illy végzetlenül utazása és szorgalmatoskodásai között-is kívánt egészségben vagyon; és a' mint a' Magyar Hazában tett úti és szállási rendelései ö Felségének bizonyítják, ezen hónapnak 24-dikére nem minden ok nélkül váratik visszajá Bétsbe, az idevaló közönségtől; noha kerülö útját Budának vévén, edgynehány napokig ott mulatozni tartatik. — Itten a' F. Császári és K. Udvarban igen sok drága házi-készületek rakattattak öfzve a' Budára való le-vitelre, hogy az ott lévő várbéli Kastély belső készületekkel el-készíttessék. Azt erősítik, hogy a' mi Koronás Fő-Hertze-
gunk

günk *Ferentz* *) minekutánna a' maga kedves Mátkájával *Ersébet* **) Hertzeg-Afszonnnyal öszve-keleánd ott véfzi a' maga lakó helyét; és minekelötte való-ságos Apostoli Királyunk *II-dik Józsefnek* helyébe Királyunk lenne, Helytartója lészzen Hazánkknak. Ezen Hertzegi öszve-kelelésnek ideje noha már nem mesztze vagyon; mindazáltal általunk éppen olyan meg-határozhatatlan, mint a' Toskánai Hertzeg fiaknak Bétsbe való jöveletek. Némellyek a' Fő-Hertzeget 4 fiaival Júliusban, némellyek Oktoberben mondják el-jöni a' Fő-Hertzeg Afszonnnyal edgyütt. Bizonyosnak írják, hogy az idösbik *Toskánai Hertzeg-Kisafszonny* a' Szakszóniai *Kelemen Hertzeggel* minden órán házassági szövetségbe lépendő; de az egész dolog mely halgatásban tartatván, talám a' két lakadalom edgyütt fog-nálunk meg-esni, és — Némellyek edgy fegyveres legényekkel körül-vett posta kotsit tapaszaltak a' napokban Tirólfelé menni-ki Bétsből; mellyben 2 esmeretlen hadi-tisztek valának. Ebből az itélik, hogy talám az edgyik *Laszszalai* lett légyen, ki fok más fő fogjokkal edgyütt *Kuffháiban* fogná további hibás életét végezni. — *Légisfeld*, és az ő bünös társai még itt vagynak; kiknek Biráji szorgalmatoson dolgoznak körüllettek, hogy a' Monárkhának meg-érkezé-féig ezen ügynek végére járhasanak; de ezen való-sá-

gos

*) *Ferentz*, edgy ártatlan, kegyes, alázatos, és első nézés-re-is kellemetes Fő-Hertzeg.

**) *Ersébetét*, kik jobban esmerik, edgy különös észbeli tá-lentommal bíró alázatos, mindenekhez jószívű; de kivált a' Magyarokat természet szerént szerető Hertzeg-Afszonnny-nak mondják mindenek; és ebben nyerjük-meg még a' mi második édes Anyánkat *Mária Thérésát*; ezt nem én, hanem azok beszélik, kik leg-közelebről esmerik.

gos labirintusból szövétnekes vezetők által-is bajos, út-tévesztés nélkül ki-szabadálni. — A' Bétsben fekvő Regimentek és Pattantys Sergek szüntelen hívják vizsza a' magok szabadságosait, hadi-eszközök szekereit vonó lovakat vásárolnak és készülnek, hogy az első jel-adásra mozdúlhassanak; de mivel ezen készület nem az egész Armádiánál közönséges, éppen nem jövendölhetünk háborút belőlle. — A' Monárkha mostani Lembergben létében edgy Frantzia Kátékhis-must találta történetből kezébe venni; melly annyira meg-tetszék ő Felségének, hogy az első Kurirral Béts-be küldvén meg-parantsolá, hogy Németre fordítsasék; melly a' fordításra ama nagy érdemű Abbás Rosúlinó Ts. és K. Könyv-visgáló Úrnak által adatták. Emlékezem ama nagy érdemű T. T. Pétzeli Úrnak ezen külső országi, már Hazánkban-is jóvaslott, bölts tapasztalásáról; mellyszerént a' kisdede a' himlős-halál' veszedelmes pallóján szerentséfen által szoktak vezetetni. Itten éppen most vagyon a' himlő szüret: sok nevezetes szüléknek Kisdedei az Ispotályba különös orvosi gondvifelés alá öszve gyűjtettek; kikbe a' himlő bé-oltatván, az Ispotály kertjében ezeknek számokra sátorokat huztanak, musikálnak, a' Doktor szüntelen körüllettek, és így vezeti őket szerentséfen keresztül a' halál ösvényén múfika szónál. A' mi Doktorságot tanuló Magyar ifjaink-is szüntelen jelen vagynak itten, hogy ezen meg-betsülhetetlen hasznú tudománnyal Hazájoknak szolgálatjára lehessenek. — *Zagrábiából* írják, hogy az idevaló Káptalanbéli Pap Urak 28-ból 8-ra szállittatának; kiknek épület-jek a' Hadi törvény-székben lévő Tisztvifelőknek adatták által: a' Káptalanbéli Pap Urak pedig, azonkivül-is igen tágas Püspöki házba, vagy a' vólt Franeiskánuus Barátok' Klastromába fognak menni. — A'

Görög vallásuaknak 20-en kívül minden innepjek egész-
 fzen el-töröltettek. — Temesvárról írják: hogy azon
 új Sváb falukba, mellyeket a' Monárkha nem régiben
 építettett vala, a' múlt hónapban edgy Sereg lovas-
 katoná szállításaték-bé, mivel tapasztaltatott, hogy az
 itten körül lévő Oláhok ellenséges szemekkel tekint-
 getnék ezeknek gazdaságokat. — A' közelebb múlt
 hónapban Tóth-Váradon edgy Rátz nevű Arendás
 Urnak egyedül lévő feleségére 32 oláhok rá-ütvén,
 meg-kötözték, és hogy a' pénzt vallaná-meg, hól
 légyen? sütögetni kezdék; de az Ura éppen akkor
 vivén-el a' pénzt az Arendába, minthogy semmit-
 sem valhatott, kötve el-vivék magokkal, kit fél-ból-
 tan annakutánna tsak ugyan vízfzsa botsáttának. Ezen
 tolvajok közt fegyveres katonák is izemléttettek. Az
 efféle történet itten nem edgy, és nem újság; de!!!
 — Látsunk edgy nemes tselekedetű Afzszony'sgot,
 és tégyuk tukorül fokaknak. Gömör és Honth ed-
 gyesült Vármegyék O. Vice-Ispánnjának Hiesztá
 T. N. *Csebi Pogány Eszter* Afzszony, ki minden
 dolgokban jó példa lehet az afzszonyi Nemnek a'
 követésre, Pelsutzón a' Vármegye tömlötzében ra-
 boskodóknak állapotját már régtől fogva azzal szok-
 ta enyhíteni, hogy maga kenderéből ezekkel fize-
 tésért fonalat fonat, vásznat szövét, és abból az ide-
 való ügyefogyattakat, edgyügyűeket szokta fel-ruház-
 ni. Kegyes szív! nemes elme! buzgó indulat! ke-
 refztyéni érzékenység! — A' Konstantzinápolyból
 Szemlinbe jövő postával lévő Jantsárok Aprilisnek
 2-dikára virradó éjszakáján, *At*, vagy másként *Mu-
 stafa-Bassa Palánka*, és *Niszza* között a' tolvajok-
 tól meg-fosztattak; de a' széllyel szórt levél-tsomók
 többnyire kézhez kerülvén, az ezek között lévő drá-
 gaságok-is, mellyek 3900 piásterekre betsültetnek

vala, fel-találtattak. Ezen hír-adás a' F. H. Tanács-
 tól azért tétetett közönségessé, hogy a' kártyallot-
 tak tudhassák. — A' Várasdi hadi nép közzül 2000
 vállogatott fő a' közelebb múlt hónapnak 24-dikén
 Táborba szállott *Pettaunál*. — Nálunk Bérsben a'
 hószusz szél-vezes esőzések után alig vala har-
 madnapi szép nap-fényűk, már újra hideg szélve-
 zes esőzések kezdettenek lenni. — A' F. Ts. és
 Királyi ügy nevezett: *József Doktori és Kirurgusi*
 Akadémiája a' jutalomúl adadni szokott arany-pénz-
 nek el-nyerésére 1788-dikra ezen kérdést tette-ki:
Mellyik mód leg-jobb a' lövés által esett sebnék
gyógyítására? — A' Pesti Chirurgicalis Akadémia
 nem különbben 100 for. jutalmat tett-fel annak, ki
 ezen kérdésre jobban meg-fog felelni; *Mellyik mód jobb*
és bizonyosabb az alsó izekben lévő régi daganato-
kat gyógyítani? Az első kérdésre mind belső,
 mind külső, mind hadi, mind polgári tárfaságbéli
 Chirurufok felelhetnek; de az elsőre csak az Au-
 striai Hadi-Chirurufok. A' feleletek Husvét előtt
 1788-dikban az Akadémiához az írók' költségével
 küldtetik-bé. — A' mi XXV-dik Kurirunknak 203-
 dik felén Brezovai Prédikátor *Lekenyi István Úrról*
 tett tudósítás, hogy t. i. az Ekklesia' pénzéről nem
 számolhatván hivatalától meg-fosztatatt volna, töké-
 letes hazugság; mert most-is a' maga hivatalát híven
 folytatja, és az Ekklesia' pénze-is soha kezénél nem
 tartatott. Ezen egész történet másokon esett, és
 ezen hírnék első tudósíttójának edgy alávaló rosz-
 indulatú embernek kellett lenni, kinek rövid nap
 végére járván, annál inkább meg-fogunk fázetni, men-
 nél érdemesebb embert kívánt gyalázni. Az igaz,
 hogy az Ekklesia' pénzéért másoknak bajok volt; de
 hogy a' fellyebb nevezettnek, mint olytén érde-
 mes

mes embernek, kit a' körül lévők érdeime szerént be-
tsülnék, semmi afféle baja nem vólt légyen, annak
bizonyosága az ő ártatlansága.

Apróbb hírek. — Azólta, hogy a' Muzka Tsá-
szárné, és a' több nagy fejek Kerfonéusba meg-ér-
keztek, még semmi leg-kisebb hír-is viszsza nemjött;
mert az oda ment Kurirok még mind oda vagnak,
a' Staféta pedig csak a' Státus leg-főbb fejének hoz
hírt; nem tudja még edgy Újság-író-is Európában,
hogy esett légyen Kerfonban a' dolog. — Lám hogy
a' 'Sidók sem haszontalanul reménylenek! fel-tetzett
az *Israel* tsillaga-is. A' Muzka Tsászárné már által
adja ezeknek kezét a' tsokolásra; a' mi F. Monárkánk meg-
engedte, hogy örökösök lehessenek, szántsanak ves-
senek, és Bétsbe kereskedhessenek; a' Pruszszus Király
minden türedelmi fizetést el-engedvén hazafiakká tészi,
és nagy kereskedésbéli privilégiumokat osztogat né-
kik; a' Hollándisi Frájmaurer tárfaságok szeltibe bé-
veszik a' Lésiba, magok attyokfiaknak; Rómában edgy
Hertzeg (*Onesti* a' Pápa Unokája) edgy új *Jerusalem*-
met akar ezeknek építtetni; alig van edgy Európai Fe-
jedelem, kitől már a' 'Sidók privilégiumot ne mu-
tathatnának. Mi tselekszi ezt? a' kints, a' szorgalmatos
kereskedés sirhanga alá kutzorodott felebaráti szeretet.
A. Belgiumban ennekelötte 2 esztendővel minden Püs-
pök, Prélátus, és mások (a' nagy böjtöt kivéven) sza-
badságot nyertenek vala a' szombati hus ételre; de
mivel ez a' hazabéli halászatnak nem kis hátra mara-
dásával esik; most újra, a' Helytartó Hertzeg-kéré-
sére böjtölni-fognak szombaton-is. — Mind az Austriai,
mind az edgyesült nyakas Belgák zenebonáskodnak —
únalmas ezokról a' dolgot olvasni, csak azt jegyezhet-
tyük meg-rollok; a' mit kerestek, rövidnap meg-kapják
— ha forró a' vérek, ki-eresztenek belölle, csak ér-
tapo-

tapogatas nélkül ne esnék. — Az 1732-ben Tseh Országból a' vallásért ki-üzetett, és Berlinbe I. Fridrik Vilhelmtől bé-fogadtatott Tsehek, kiknek ezen Király 1735-től fogva 1737-ig edgy Templomot építtetett, 40 esztendei jubiléumot tartottanak. A' vallás üldözése a' Prutzsziai bírodalomnak olly nagyra ment szerentsége.

MIT AKAROK MONDANI:

Eget aeris Cappadocum Rex: drága abrakkal él

Bétsben a' *Kurir* Vas-derefe, 's hát még maga mit fog falalatozni, ha a' szemit előre ki-nem nyítja? Már a' Bétsi *Kurir* első esztendeje felének éppen farka felé járván, meg-engedik, aztitélem, a' *Kurir* Erd. Olvasó Urai 's Afzszonyai, hogy én-is ama híres Római Fiskális Prokátorral Ciceróval edgy két szóval a' magam házamról orájjak, és hogy a' fél-lábra sántító *Deresnek* a' Magyar Haza' útjain el-romlott patkói meg-újjíttassanak, nyersen ki-mondjam a' mit akarok.

— A' mi Ujságaink még eddig, mind a' nyomtatásra nézve, mind (a' fok baj miatt) a' kedvetlen írásra nézve, olly gyengék valának az én igyekezetemhez képest, hogy fokszor a' szobámból-is szégyellek vala ki-lépni, képzelvén, hogy mindenütt az én Olvasóimtól neveltetem. A' titulusok a' Posta grátziájából olly hibáson nyomtattattak vala, hogy a' fok panasz és nyomorúság miatt alig hiszem vala már, hogy a' természet maga, ideje előtt, bé-ne hajporozza fejemet: de minden dolog idővel érik-meg, idővel megyen tökéletességre. Hogy azért, a' Bétsi szokás szerént, én tsak írónak maradjak, és ezen hivatalomban annál jobban el-járhassak, valamint más német Ujságoknak, úgy a' *Kurirnak*-is expeditiója a' Bétsi Fő-Posta hivatalon fog-állani: az Ujságotjártatni kívánó Urak és Afzszonyságok itt fognak az eránt parancsolni, és én tsak annyi leveleket fogok a' Postára kü-

küldeni, a' mennyit innen kívánnak. Kérettetik azért az egész Ne. Magyar Publikum, hogy minden zürzavarnak el-távoztatására, vagy deák, vagy német nyelven a' kiktől lehet, a' Bétsi Posta-hivatallal levelezzenek, és a' magok titulusaikat az Újságért járandó pénzel együtt jó-idején a' Posta-Mester Urak' kezébe rekomendált (posta szó) levéllel adják, ez alatt a' titulus alatt: *Supremo Postae Officio Vindobonensi, pro novis Hungaricis*; mert noha a' posta-hivatalkon járandó pénzért nem áll-is az Erárium jó; mindazáltal a' magájéért mindenkor jó áll: már pedig az Újságért küldendő pénzből minden 5 forintból 2 az Eráriumé lévén, az el-tiem veszhet. — A' mi Bétsi M. Kurirunknak első meg-indulásával ennek szíves bé-fogadóji ingyárt olly feles számmal valának, hogy az erre tett költséget jóval meghaladták volna; de — 100 edgynehány leveleknek árra máig-is még bé-nem küldtén, a' fél-esztendőnek végén azokért minyjókért le-kell tennem a' 2 forintot, ha kik addig bé-nem küldik, és így nem tsak a' jutalmom veszteném-el, hanem fizetnék-is azonkívül. Eönek ugyan nagyobb részén a' Pofonyból tavaly ki-hirdetett, de meg-nem indulhatott Kurir az oka; mert a' Publikum a' pénz Pofonyba fel-küldvén részszerént a' Postára, részszerént Tállyal Dániel Ur' kezébe; tőlünk ezen pénzért Újságot kértének — küldettünk, és a' pénz még mai napig-is kezünkhöz nem küldetett, de még némelly Erdélyi Posta hivatalokon-is ott hever. — Kérettetnek azért, valamint az Erd. Olvasók, úgy az Erd. Posta-Mester Urak, hogy az efféléknek el-hárítáffokkal könnyebbítsék a' szegény Kurirnak nyergét, hogy lehessen a' Neimes Magyar Publikumnak

hóltig hív szolgája,
Esztelneki Szatsvay Sándor